

"Binler esrarlı ahval ve sıfât ve hissiyat, enede münderiçtir." Buradaki "ahval", "sıfât" ve "hissiyat"ı izah eder misiniz?

"Meselâ, daire-i mülkünde mevhum rububiyetiyle, daire-i mümkünatta Hâlıkının rububiyetini anlar. Ve zâhirî mâlikiyetiyle, Hâlıkının hakikî mâlikiyetini fehmeder ve '*Bu haneye mâlik olduğum gibi, Hâlık da şu kâinatın mâlikidir.*' der. Ve cüz'î ilmiyle Onun ilmini fehmeder. Ve kisbî san'atçılarıyla O Sâni-i Zülcelâlin ibdâ-i san'atını anlar. Meselâ, '*Ben şu evi nasıl yaptım ve tanzim ettim. Öyle de, şu dünya hanesini birisi yapmış ve tanzim etmiş.*' der. Ve hâkezâ, bütün sıfât ve şuûnât-ı İlâhiyeyi bir derece bildirecek, gösterecek binler esrarlı ahval ve sıfât ve hissiyat, enede münderiçtir."(1)

Allah'ın ne kadar şuunat, sıfat ve ismi varsa, insanın ene duygusunda da bu şuunat, sıfat ve isimleri kıyas ile idrak edecek o kadar hal, duygu ve sıfatçıklar mündemiçtir. Mesela, insanın cüzi kudreti Allah'ın külli kudretine, cüzi ilmi Allah'ın külli ilmine, cüzi iradesi Allah'ın külli iradesine bir rasat, bir pencere, bir köprüdür. İnsan bu cüzi duygu ve haller ile Allah'ın sonsuz sıfat ve isimlerini anlar. **"Binler esrarlı ahval ve sıfât ve hissiyat, enede münderiçtir."** cümlesinde bu gerçeğe işaret ediliyor.

Allah, insanın fitrat tarlasına her bir isim ve sıfatını gösterecek ve bildirecek hal, duygu ve sıfatları yerleştirmiş ve insanı bu cihetle varlıklar içinde en mümtaz ve en azam bir mertebeye çıkarmıştır. İnsanın eşref-i mahlukat ve kainata halife olması bu sırdan dolayıdır. İnsanın fitratına takılmış olan her bir hal ve duygu Allah'a açılan ve Onu bize tanıtan bir işaret levhası, bir işaret fişeği gibidir.

Ahvale bir örnek: Sevmek, lezzet almak, hoşlanmak insan için birer şe'n birer haldir. Allah da mahlûkatını sever ama, bizim bir eserimizi sevmemiz gibi değil. Onun sevmesi münezzehe ve mukaddestir.

Allah da kulunun ibadetinden memnun olur. Ama, bu memnuniyet bir padişahın kendisine itaat eden bir askerinden memnuniyeti cinsinden değildir. Risale-i Nurlar bu manayı zihinlere yerleştirmek için **"memnuniyet-i mukaddese"** tabirini kullanılıyor. Bunlar da şuunat-ı İlâhiyedirler. Allah'ın bütün mahlûkatının ihtiyaçlarını görmekte bir lezzet-i mukaddesesi vardır. Ama bu lezzet, bizim bir fakiri giydirmekten yahut doyurmaktan aldığımız lezzet gibi değildir.

* * *

"ÜÇÜNCÜ NOKTA: Hayatın pek mühim bir mahiyeti ve ehemmiyetli bir vazifesi var. Fakat o bahis, Hayat Penceresinde ve Yirminci Mektubun Sekizinci Kelimesinde tafsili geçtiğinden, ona havale edip yalnız bunu ihtar ederiz ki:"

"Hayatta hissiyat suretinde kaynayan memzuç nakışlar, pek çok esmâ ve şuûnât-ı zâtiyeye işaret eder, gayet parlak bir surette Hayat ı Kayyûmun şuûnât-ı zâtiyesine âyinedarlık eder. Şu sırrın izahı, Allah'ı tanımayanlara ve daha tam tasdik etmeyenlere karşı zamanı olmadığından, kapıyı kapıyoruz." (2)

Hayatın üstündeki sayısız nakışlar ve ince işlemler, hayattan kaynayan duygu ve cihazlardır. Hayat sahibi birisi bu cihaz ve duygular sayesinde bütün kainat ile ilgi ve alaka kurabiliyor. Bu cihaz ve duyguların herbirisi Allah'ın isimlerine açılan birer pencereler hükmündedir. İnsan bu cihaz ve duygular pencereleri ile Allah'ın isim ve sıfatlarını seyrediyor. Sair hayatsız mahluklarda bu cihaz ve duygular olmadığı için, insan gibi, Allah'ın bütün isim ve sıfatlarına mazhar ve ayna olamıyor.

Mesela; bir dağ hayatsız olduğu için, ilgi ve alakası sadece oturduğu bölge ve bulunduğu mekandır. Ama dağdan küçük olan bir arı, hayat sayesinde bütün kainat ve onun içindeki alemlerle ilgi ve alaka kurabiliyor. İşte arıyı dağdan azametli kılan şey; hayatın ince işlemleri ve nakışları hükmünde olan duygu ve cihazlardır. Bu mana insanda daha parlak ve daha geniş bir şekilde tecelli ediyor. İnsanın hayatının yanında şuur ve akla da sahip olması, hayatının nakış ve inceliklerini daha da genişlendiriyor, parlak hale getiriyor.

Mesela; **göz** görme işlemini hayat sayesinde yapıyor; Allah'ın **basar** sıfatına hem mazhar hem de nakış oluyor. **Kulak** işitme fiilini hayat ile icra ediyor, Allah'ın **semi** sıfatına nakıştır. Dil tatma eylemini hayat ile tadabiliyor, Allah'ın **Kerim** ve **Rahim** ismine ayinedarlık ediyor. Akıl manalar alemini hayat ile seyrediyor, **Hakim** isminin manasına insanı ulaştırıyor. **Mide** rızık alemini hayat temelinde tadıyor ve **Rezzak** ismine güzel bir takvim oluyor vs.

İnsanın mahiyetine takılmış bütün cihaz ve duyguların hepsi, hayat enerjisi ile işleyen ve ondan kaynayıp gelen birer nakışlar, birer işaretler hükmündedir. Yani **nakıştan maksat**, insanın mahiyetine yerleştirilmiş nihayetsiz duygu, cihaz ve kabiliyetlerdir.

İnsandaki sıfatlar nasıl Allah'ın sıfatına işaret ediyor ise, aynı şekilde nakış suretinde insanın mahiyetinde belirilmiş olan duygular da Allah'ın şununatına açılan birer pencereler gibidir. Mesela insan fakir birisini doyurmaktan nasıl manevi bir keyif alıyor ise, bütün canlıların rızkını verip onları doyuran Allah da bundan daha kudsi, daha ulvi bir keyif alıyor denilebilir. Bizim cüzi keyif almamız -ki bu bir insani

---

hassedir- O'nun kudsi ve külli keyif almasına bir mikyasa, bir levha oluyor. İşte buna benzer insanda sayısız sırlı ve hafi duygular vardır ve hepsi Allah'a açılan pencereler hükmündedir.

Dipnotlar:

(1) bk. [Sözler, Otuzuncu Söz.](#)

(2) bk. [Sözler, Otuz Üçüncü Söz, Otuz Birinci Pencere.](#)